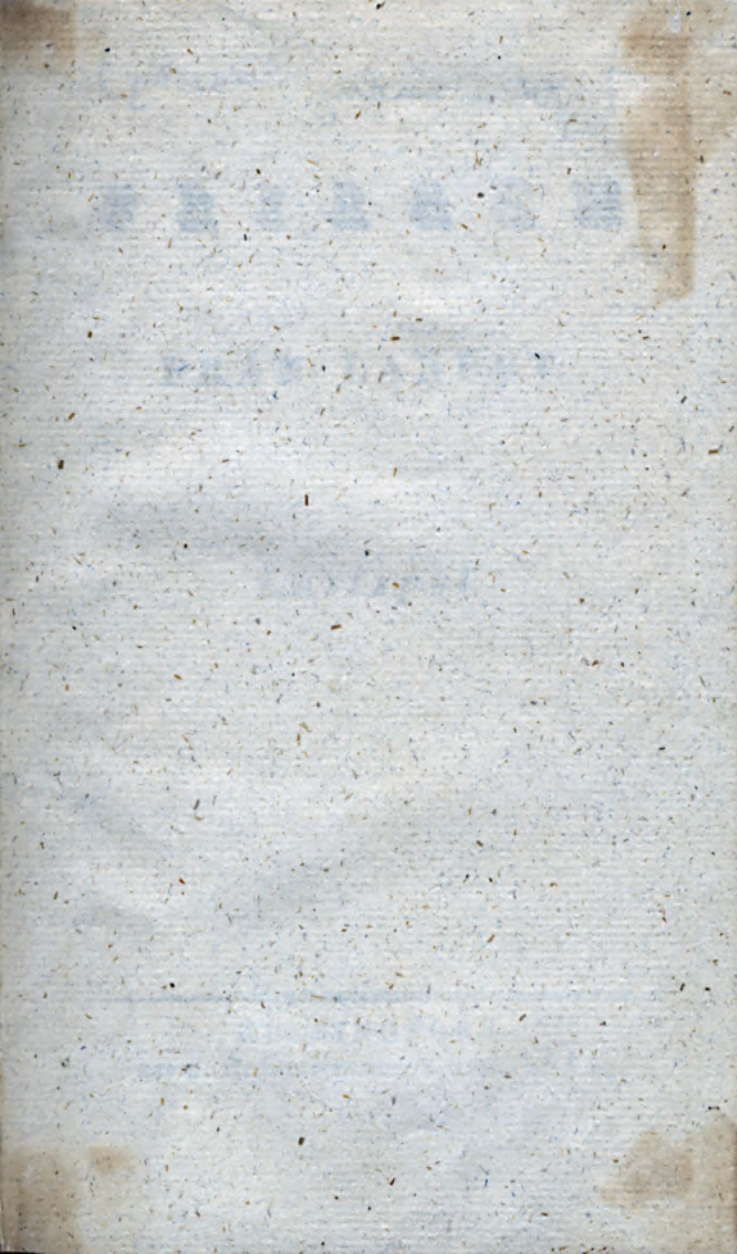

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

[Johann Ludwig Nuneberg]

F R I A R E N

FRÅN LANDET.

Lustspel.

HELSINGFORS,
hos J. C. FRENCKELL & SON, 1834.

3 2 1 2 3 4

PERSONER

FRÅN LÄNDET

1850

Imprimatur:

Axel Gabriel Sjöström.

Konst. Tryckeri

År 1850

WILHELM
H. C. WILHELM & SÖN, 1851

PERSONERNE:

Onkeln.

Emelie (Niesen).

August (Student).

Katrine (Kammarjungfru).

En Arrendator.

THE SCENES
OF THE

ACT

THE FIRST SCENE
THE SECOND SCENE
THE THIRD SCENE
THE FOURTH SCENE
THE FIFTH SCENE
THE SIXTH SCENE
THE SEVENTH SCENE
THE EIGHTH SCENE
THE NINTH SCENE
THE TENTH SCENE

ACT

THE FIRST SCENE
THE SECOND SCENE
THE THIRD SCENE
THE FOURTH SCENE
THE FIFTH SCENE
THE SIXTH SCENE
THE SEVENTH SCENE
THE EIGHTH SCENE
THE NINTH SCENE
THE TENTH SCENE

ACT

THE FIRST SCENE
THE SECOND SCENE
THE THIRD SCENE
THE FOURTH SCENE
THE FIFTH SCENE
THE SIXTH SCENE
THE SEVENTH SCENE
THE EIGHTH SCENE
THE NINTH SCENE
THE TENTH SCENE

I. SCENEN.

ONKELN. EMELIE.

ONKELN.

Nå gläd dig nu, min goda Emelie;
När helst du önskar kan du vara fri
Och slippa dessa band af flärden bära,
Som jag vet visst att dig besvära.
Lägg bort ditt köpta hår och bruka ditt,
Ditt snörlif, kasta det på brasan fritt
Och dina armar från sin bronz-tyngd lätta!

EMELIE.

Men, gode Onkel, hvad betyder detta?

ONKELN.

Du frågar? just hvad jag har sagt, min vän;
Sitt ner och hör mig blott berätta:
Du vet ju af dig sjelf, hur tungt det är för den,
Som hatar modet, yran, flärden,

Att lefva nära stora världen,
 Att se dess toma prål, dess falska glans,
 Att se dess nöjen utan hof och sans
 Och dessa dårar utan inre värden,
 Som lefva blott för the och skrål och dans.
 Än mer, att se det lilla man fått spara,
 Hvar stund, hvar art ögonblick i fara,
 Att sväljas opp, att bli förödt
 Af de behof, som yppigheten födt. —
 Jag svettats tusende repriser,
 För hufvudstan's enorma priser
 Och dröjt här år från år likväl.
 Hvad är mitt ändamål, mitt skäl?
 Min handel har jag slutat längesedan,
 Mitt capital jag lagt på ränta ned,
 Min lefnads-sol, den lutar till sitt nedan;
 Och jag behöfver fred.
 Välan, ställ dig i ordning bara;
 I nästa vecka, kanske förr, vi fara,
 För alltid till det landtgoods, som jag har.
 Jag väntar blott på Arrendatorns svar.

EMELIE.

Min Gud, men kan det allvar vara?
 Och inom några dar?

ONKELN.

Nej, se blott hvilket glädjebud det var!
 Ja, landet, landet, der är lyckan, Emma;
 På fälten skördar, mjölk och honing hemma,
 Och ingen galg-fysionomi,
 Som går ditt fenster med lorgnett förbi
 Och yfves i den borgade surtuten.

EMELIE.

Men, gode Onkel, hur så snart besluten
 Blef denna flyttning? Sedan många år
 Ni lefver hemma lugn och sluten;
 Ifrån den trånga kammar-knuten,
 Der er förtrogna länstol står,
 Ni dock så sällan går.
 Låt verlden fritt sin bana vandra;
 Den stör ju mer ej er, än ni stör andra.

ONKELN.

Den stör ej mig! ett vackert språk!
 Det fordras säkert mer än hufvudbråk,
 Att finna hur ett gammalt öra
 Skall tröttna vid att dar och nätter höra
 Det stöj, det larm, det rop och tjut och skrik,
 Den infernaliska musik

Af drängar, kuskar, vagnar och kareter,
 Som kunnat, förr än Israels trumpeter,
 Förstöra murarna i Jeriko;
 Ge de mig ro, är det en satans ro.
 Den stör mig ej! Nej se på gatan bara,
 Kan någon men'ska nog förstockad vara,
 Att icke smärtas djupt af de vår herres ris,
 Han skickat oss gerad ifrån Paris,
 I form af junkrar, sprättar och krabater,
 Att straffa oss för våra synda-dater?
 Den stör ej mig! se här, för ro skull blott,
 En liten räkning. Säg mig hvad jag fått
 För mina tjugu modiga riksdaler,
 Dem jag har samlat, daler efter daler,
 Med svett och prut? En kapprock vänd! måske,
 Han stör mig ej en sådan skräddare?
 Nej, nej, mitt barn, du vet ej hvad vi böra.
 Vi flytta prompt.

EMELIE (*sakta*).

Hvad skall jag göra?

Jag borde tåga och jag borde be.

O, August kunde du min ängslan se,

Och jag dig höra!

(Högt)

Min bästa Onkel, om vi fore dit
För våren, för den vackra tiden,
Och komme sen, då sommarn är förliden,
Tillbaka hit?

ONKELN.

Ty vintern blir der ledsam lär du mena?

EMELIE.

Det är så svårt; man är dock så allena.

ONKELN.

Ha, ha, jag gissat allt det der förut!
Men kanske toge äfven vintern slut,
Om i en makes hand din hand jag lade?

EMELIE (*sakta*).

Jag är förrådd; hvad var det Onkel sade? —

ONKELN.

En väns, som slog sig med mödan ut,
Att roa dig, då nån'gång tomt du hade?
Hvad tror du, kanske skulle vintern gå?

EMELIE.

Den måste väl, om Onkel vill det så.

(Sakta)

Hvar skall jag gömma mina heta kinder?

O, August! hvi'ka sköna dar!

ONKELN.

Så trösta dig, jag ser ej några hinder;

Jag väntar blott på Arrendatorns svar.

EMELIE.

På Arrendatorns svar?

ONKELN.

Det tycks väl dröja;

Men känner jag min karl,

Så låter han ej lyckan flöja,

Sen han den en gång i sin hage har.

Jag såg vår man för tio år tillbaka,

En karakter af sten,

Då var han yugling blott; men gällde det att vaka

För gods och gård, var han en gubbe ren;

Och punctligt har arrendet fallit sen.

Vi resa dit, du blir hans maka,

Och jag på gamla dar får smaka,

Det lugn jag fåfängt söker här.

Nu återstår blott att bevaka,

För flyttningen, en lätt affär.

Farväl, var du beredd! (går.)

II. SCENEN.

EMELIE (*ensam*).

EMELIE.

Se der!

En vacker August. Himlars himlar!

Det svartnar för min syn, det hvimlar;

Hvar får jag skygd, hvart skall jag fly?

En gammal Arrendator, fy!

Katrine! Katrine!

III. SCENEN.

KATRINE. EMELIE.

EMELIE.

Så tung som bly!

Som skulle du till kyrkan tåga!

Jag skall bli gift.

KATRINE.

Men hvilken låga!
Och när? om jag får låf att fråga.

EMELIE.

Kanske i nästa månad ren.

KATRINE.

I sanning ett parti för scen,
Att skratta åt på torg och gator!
En ung Student — —

EMELIE.

Jo pytt! en Arrendator,
En gammal vederstygglig en!

KATRINE.

I himlens namn, hvad är på färde?

EMELIE.

En man af ett omätligt värde,
I Onkels mun, en Pär, en Pål,
Med karakter af sten och stål.
För Guds skull råd! hvad skall jag göra?

KATRINE.

Säg nej!

EMELIE.

Och Onkels frid förstöra?

KATRINE.

I annat fall, så svara ja!

EMELIE.

Åh fy! och Arrendatorn ta?

KATRINE.

Så svara ja och nej tillika,
 Kanhända Onkel sjelf ger vika.
 För öfrigt vet jag knappt ännu
 Hvad saken rör — —

EMELIE.

Ack, bästa du!

Du vet hur Onkels hjerta svider
 För all vår flärd och våra dyra tider,
 Han ser vårt falska prål med harm,
 Han störs, som gammal man, och lider
 Af stadens stöj och larm;
 Han vill på landet, till sitt gods — —

KATRINE.

På landet!

Är detta spånaden till äktabandet?

Den tråden kommer jag att klippa af.
 På landet, hu! det blef min graf.
 Är Onkel hemma?

EMELIE.

Nej!

KATRINE.

Ett bref jag glömde
 Att lemna fram —

EMELIE.

Ett bref? tänk om det gömde
 Herr Arrendatorns svar.

KATRINE.

Och väntas det?

EMELIE.

Ja alla dar.

KATRINE (*spranger efter bre-
 vet, böjer det och tittar deri*).
 Låt se?

EMELIE.

Syns någonting?

KATRINE.

En kråkfot bara!

EMELIE.

Gif brevet hit!

KATRINE.

Var tyst! låt vara:

(Läser)

"Och ställer allt på redig fot."

EMELIE.

Mer! mer! läs mer!

KATRINE.

"Ödmjukast svara" — —

"Mamsellens hand med tacksamhet emot."

EMELIE.

Nog! nog! Att han ej flatnar!

KATRINE.

Får jag niga

Och önska lycka, som er kammarpiga,

Min fru Arrendatorska?

EMELIE.

Ack, Katrine!

Att du kan hålla contenans och mine!

Hvad är att göra?

KATRINE (*böjer brefvet än mer och tittar*).
Hålla sig till snillet!

EMELIE.

O, Gud! nu bräckte du sigillet!

KATRINE.

Kantänka, hvilken stor malör!

(*bryter brefvet*)

Man kan ej läsa utanför.

EMELIE.

Betänk dig, hvad du tar dig för!

KATRINE (*under det hon läser*).

Jag dör!

Jag dör af skratt; hör hur poetiskt, hör!

"Hur ljuft för herr patron att morfar heta,

Då våra barn, rödbrusiga och feta" — — —

Ha, ha, ha, ha!

EMELIE.

Hvad du är stygg ändå!

KATRINE (*allt vidare läsande*).

Han kommer hit, vid Gud, i afton sednast.

Vet August något?

EMELIE.

Nej!

KATRINE.

Så går jag genast

Och kallar honom hit till råds också.

(*Räcker Emelie brefvet och skyndar ut.*)

Se här, läs sjelf!

(*går*)

IV. SCENEN.

EMELIE (*ensam*).

EMELIE.

Om hon allenast

Ej ville brådska så!

Och kommer Onkel hem, hvad blir det då?

Hur skall jag någon utväg hitta?

(Paus.)

Här är hans bref. — — Man borde titta
På några rader.

(Läser)

”Ädle herr Patron!

Jag har förfogat, efter instruction,
Att allt behörigt skall bli redt och lagadt.” —

(Nå väl och dertill gissar man reson)

”Det gamla huset är väl nog bedagadt,
Men torde dock sin tid stå mot.

Jag tror mig gissa hur Patron behagat
Och ställer allt på redig fot.

Hvad arfvet rör, får jag ödmjukast svara,
Att det min största fröjd skall vara,
Att ta Mamsellens hand med tacksamhet emot.”

(Hvad arfvet rör! nej, såg man maken?

Det duger åt den gamla draken;
Mig tar han mot, som en förskrifning blott.

Låt se, hvad finns här mer för godt?)

”Att allt blir bra, tror jag mig veta:
Hur ljuft för Herr Patron.” — —

(Åh fy, det kan förtreta

Det innersta utaf min själ.

Hvad tänker han, hvad tror han väl?)

(*Läser vidare.*)

Han kommer hit, — vid Gud — kanhända
 I denna stund! Hur skall det ända?
 Det är förbi med mig, förbi!
 O! August, skall jag offer bli?
 Har kärlek ingen hjälp att sända.
 Har något mera grymt väl kunnat hända
 Från hedenhös?

V. SCENEN.

KATRINE. EMELIE. AUGUST.

AUGUST.

Nå, Emma, nu är elden lös!
 Jag måste skratta midt i sorgen;
 Hvem af oss båda ger du korgen?

EMELIE (*sorgligt*).

Åt hvem, om ej åt dig?

AUGUST.

Jo, pytt!

Men säg hvad hörs här allt för nytt?

KATRINE. 7

Se här är brefvet; herrn må läsa.

EMELIE.

Nej, ge det ej! är du besatt?

AUGUST (*under det han läser*).

Det är ändå ett litet spratt,
Att komma här, midt för min näsa,
Och röfva bort min skatt.
Hvad nu? Jag dör af skratt:
För arfvets skull tar han emot Mamsellen.

KATRINE.

Åh, herre, det finns bättre ställen;
Läs mer!

AUGUST (*kastar bort brefvet*).

Fördömdt! hur gränslöst platt!
Men jag skall sätta P för hans projecter.
Vi resa bort i denna natt,
I trots af Onklar, tanter, slägter.
Det finns på jorden nog en vrå
För oss, att hitta på.
Ställ dig i ordning blott; vi resa.

EMELIE.

Nej, August, ingen sådan nesa!

AUGUST (stött).

Se så! gif råd då bäst du kan.

KATRINE.

Det vore skönt, minsann,
Att fara bort och lemna mig i sticket!
Det går i evighet ej an.
Nej, sätt er ned på ögonblicket;
Ni kan väl härma Arrendatorns stil?

AUGUST.

Och hvarför ej?

KATRINE.

Till pennan, som en pill!

Concepter borde jag dictera,
Men kanske duga också era.
Förstår ni hufvudsaken är,
Att lägga ut och requirera,
Allt hvad som grannast finns i hufvudstaden här;
Och såsom skäl ni förebär:
Att herr Patron må i sitt hus logera,
Som folk af ton på landet plär.
När Onkel läsit allt det der,
Och börjar grubbla och fundera,
Då slå vi in, som Pål, som Pär,

Från orten komma dit han ärnar resa,
Och skryta, larma, catechesa.

I korthet, Onkel måste tro,
Att sta'n är der incognito
Och lefver tusen gånger värre.

Ni känner nu min mening, herre;
Och går förslaget icke an?

AUGUST.

Katrine, du borde få dig man,
Och ledas rakt uppå Parnassen.

KATRINE.

Haf ej bekymmer, skrif blott han!

AUGUST.

Hur suddar då den gamla tassen?

Låt se, hur väl jag härma kan?

Förträffligt!

(*skrifver och skrattar*).

KATRINE.

Nu, Mamsell, är det min mening,
Att ni ej blandar er i vår förening;
Men sitter tyst hos Onkel och hör på.
Ni torde mig förstå?

EMELIE.

Katrine, Katrine, hur skall det gå?

Hur blir det möjligt att en man bedraga
Som hunnit nära sjutti år?

AUGUST.

Var tyst! det går, det går!

KATRINE.

Bed Gud, att ej vår galna saga
Gör gubben platt förryckt till slut.
Hur blir det möjligt att en man bedraga,
Som sutit tio år uti sin knut,
Och endast sysslat med att aga
Den dårskap, som han sett förut?
Hur världen är och nu ser ut,
Det tror jag gubben litet känner — —
Så lita ni på edra vänner;
Det värsta er kan hända nu
Är att vi låta er bli fru.
Behagas det?

EMELIE.

Du är dig lika!

KATRINE (*tittar ut genom fenstret*).

Men här blir annat, än predika;

Ty ser jag rätt på mannen der,
Så ha vi Arrendatorn här.

EMELIE.

Du narras?

KATRINE.

Han och ingen ann' det är.

EMELIE.

Blif här för Guds skull, du! (springer bort.)

KATRINE.

Här duger ej att vika. —

(Till August häftigt.)

Får herrn snart slut uppå sitt prant?

AUGUST.

Studentikost och excellent!

KATRINE.

Välan, håll mine, och hjelp tillika!

VI. SCENEN.

KATRINE. AUGUST. ARRENDATORN (i gammalmodig landtlig drägt).

ARRENDATORN.

Förlåt att jag så dristigt stiger in.

KATRINE.

Hvem gör oss äran? — får jag våga — —

ARRENDATORN.

En Arrendator — — —

KATRINE (*pathetiskt springande fram till honom*).

Utan fråga,

Den ädle man, som jag får kalla min!

Välkommen, tusenfaldt välkommen!

Er ankomst, ack, jag drömde om'eu

I natt, ja natten ren förut.

Ni kom då, ädle vän, till slut;

Men ack, så kall! hur vill jag det förklara,

Kanske ni ej den rätta är?

Kanske ni ångrar er?

ARRENDATORN.

Bevara!

Nej dermed är det ingen fara.

KATRINE.

Så stig då fram och var som hemma här.

Jag är så glad, jag höll just på att språka

Med vår kusin, som här ni ser,

Om lyckan att få kallas er,

Om sällheten att er få råka.

ARRENDATORN.

Jag tackar skyldigast, med mer.

Jag är så der, i qvinnovägen,

En smula ovan och förlägen.

KATRINE.

Det ger sig nog!

ARRENDATORN.

Det är en sägen,

Att många yxslag jemna mon,

Och allting vinnas, då man är trägen. —

Men kanske träffas herr patron?

KATRINE.

Ack, bästa vän, hvad skall jag svara?

Jag måste väl uppriktig vara;
 Ni får ej tycka att jag är kuriös,
 Jag gör det allt af kärlek bara:
 Min Onkel är så skrupulös
 I allt, som hör till goda tonen.
 Han ser väl mycket på personen,
 Men mera på hans yttre skick,
 Hans tal, hans drägt, hans mine, hans blick.
 En rock, som ej är gjord på modet,
 Kan sätta honom eld i blodet,
 Och en i för tid gjord visit
 Förstör hos honom rakt en mans kredit.
 Ni måste anta en habit,
 Som mera närmar sig till den moderna,
 Och komma först om någon timme hit.

(Till August.)

Vill icke min kusin af nit,
 Att blanka opp vår lyckas stjärna,
 Gå oss med hjälp tillhanda?

AUGUST.

gerna!

Om herrn vill göra blott sin flit,
 Se här en ganska kort recit:
(Stiger opp och smäller Arrendatorn på axlarna.)

Legerete i ord och later,
 En mine, som passar för soldater,
 Parisisk frack, fransysk fason,
 Ett språk från alla verldens stater,
 I korthet: en person,
 Som kunde kalla sjelfva kungen frater,
 Hör nu till goda ton.

ARRENDATORN.

Men kan jag lära slikt, dessvärre?

AUGUST.

På någon timme, bästa herre!
 Kom hem till mig,
 Der öfva vi oss bäst vi tycka.

ARRENDATORN.

Man borde få betänka sig.

KATRINE. (*berekligt*).

O himmel, gå! och spill ej bort vår lycka.

ARRENDATORN.

Men herr patron, som af hans bref man ser,
 Tycks vara mera för det moderata?

KATRINE.

O Gud! det var han för att pröfva er.

Här är ej tid att stå och prata;
 Min herr kusin bor här på nästa gata.
 För min skull gör ert bästa, ädle man!

ARRENDATORN.

Jag vill försöka då så godt jag kan.

VII. SCENEN.]

EMELIE. KATRINE.

KATRINE.

Katrine, du borde få dig man;
 Till hustru är du klippt och skuren,
 Min själ, han skulle icke skena han!

(Öppnar kammardörren.)

Kom ut, mamsell, ur jungfruburen,
 Er hök har jag förpassat bort;
 Hans första choque var lysande, men kort.

EMELIE.

Katrine, jag andas knappast mera;

Jag ville kikna bort af skratt.

Hur såg han ut?

KATRINE.

Som en besatt.

Nu får jag låf att brevet kuvertera — —

Men var ej der skymt af Onkels hatt?

(Tittar ut genom fenstret.)

Han kommer. Gud ske lof att jag hann expediera

Så väl er skatt, som vice skatt.

(Samlar papperen och skyndar bort.)

Var på er vakt, mamsell!

VIII. SCENEN.

ONKELN. EMELIE.

ONKELN.

Håh, hå! jag blef så matt.

Jag ville knappast orka hem tillbaka.

Förargelser hvar gång man tittar ut.

Man blir väl öfverkörd till slut;

Man kan ej ständigt se sig kring och vaka.

På alla sidor åkes det förbi.

Ur väg, ur väg! padi, padi!

Det ljuder än uti mitt öra.

För skrammel, rop och blåst och dam

Man kan knappt se, man kan knappt höra,

Än mindre slippa fram.

Der kommer en pompös madam

I vagn med fyrspann, kan du tänka;

Jag frågar hvem hon är? en enka,

Och till från landet, ingen skam!

Nej, allt skall nu för tiden blänka.

"Finns ingen vrå dit lugnet flyr,

Finns ingen däld dit glädjen ilar,

Och leende i skuggan hvilar,

När stormen öfver jorden gnyr?"

EMELIE.

Åtminstone ger det bestyr,

Att söka denna vrå. Tänk om vi fore

På landet nu och sökte lugnet der,

Och landet tusen gånger värre vore

Än nån'sin staden är?

IX SCENEN.

DE FÖRRA. KATRINE.

KATRINE.

Ack, Gud ske lof, att herr patron är här!
 Kanske mamseln har hunnit ren berätta — — —

ONKELN (*häftigt*).

Hvad då?

KATRINE.

Ja något har man sett; men detta
 Är galnare än allt förut.
 Man har fått nys om herrns beslut,
 Att resa till sitt landtgoods ut,
 Och genast strömmas hit med commissioner.
 Af fruar, fröknar, herrar och baroner
 Har salen varit full i hvar minut.
 Der hemtar en en ask, en låda,
 En annan ett paket,
 En tredje, värre än de båda,
 Är icke nöjd att hemta ett,
 Men tiotal, om icke flera;

Och allt beskrifs så smått, så lätt,
Och så bekvämt att transportera.

ONKELN.

Men jag förstår ej rätt
Hvad man kan ha att trafikera
Med orten der, på tusen sätt
Så skildt från hufvudstan belägen,
Så skildt från hela stora vägen. —
Du var väl nog besatt, kan jag förstå,
Att ta emot hvad man dig gaf.

KATRINE.

Hå, hå!

Väl är jag from och eftergifven,
Men blir jag något längre drivven,
Så kan jag neka också jag —
Här är ett bref.

(*Aflemnar brefvet och går.*)

X. SCENEN.

EMELIE. ONKELN (*ögnande utanskriften*).

ONKELN.

Af bättre slag.

(*bryter brefvet.*)

Från Arrendatorn. Gläd dig Emma!

Men säg mig, var du icke hemma

I öns då hela skaran kom?

Du nämnde ej ett ord derom.

EMELIE.

Jag hann ju knappast andan draga;

Jag ville låta Onkel klaga

I sin tur först — —

ONKELN (*läser brefvet och tar sig om pannan*).

Hvad är det här?

Man kan bli galn till slut. Jag svär

Att hela världen öfver ända seglar.

Hvad är det han begär:

Ett dussin vaser, några större speglar,

Quinquetter för salongen der,

Moderna kronor sen för taken
 I salarna och i gemaken — —
 Mahogne-soffor, stolar, bord, med mer.

(springer opp.)

Är jag en furste, en bojar, en pär,
 En vild fantast?

EMELIE.

O Gud, mår Onkel illa?

ONKELN.

Så säg mig hvad jag är?

EMELIE.

Om Onkel kunde blott sin hetta stilla.
 Det är väl något skäl han förebär.

ONKELN.

Hvad skäl? jo, ton på landet der,
 En ton för galningar och Hottentotter!

EMELIE.

Ne tror kanhända ej er dotter;
 Men hvad jag tycker mig med visshet se,
 Är att han fattat en förvänd idé,
 Om Onkels lefnadssätt och pretensioner.
 Den gode mannen har väl ment kanske

Att då på landet ringare personer,
 Bestå sig spegel, bord och kanapé,
 Vill Onkel ha det mycket mera ståtligt.

ONKELN (*sätter sig åter och öppnar brefvet*).

Var tyst, det blir dock oförlåtligt,

Att trakassera så en gammal man.

Han kommer hit — i denna dag, minsan!

Låt se hvad junkern har att förebära?

XI. SCENEN.

DE FÖRRA. KATRINE (*klädd som en förnäm fru*).

KATRINE.

Min herre, som mig ryktet sagt,

Har ni beslutit resa till en trakt,

Der jag en dotter har helt nära.

Kanhända vågar jag besvara?

Jag har ett bref, ett bref-paket,

Alldeles lätt,
Jag ville be er — —

ONKELN.

Gerna tar jag det,
Om det ett litet bref blott gäller.

KATRINE.

Blott ett paket, Parisiska noveller,
Jag fick af dessa skatter ett parti,
Jag ville skicka dem till min Sofie. —

ONKELN.

De äro väl ej alltför många heller?

KATRINE.

Kors, nej! blott par och tjugu band;
En skön lectur, förtjusande, gigantisk,
Alldeles egnad för en flickas hand.

ONKELN (*ironiskt*).

I fordna dagar var man nog pedantisk,
Att neka sina barn en slik lectur ibland. —

KATRINE.

Ack ja, romaner af det gamla slaget,
I hvilka knappt en enda men'ska dör,

Och ingen ryslig scen vårt platta lugn förströr!
 Men smaka blott en gång behaget
 Utaf de nya, läs och hör
 Hur döden drabbar hela laget!

(i extas.)

Följ med den dystra kraften blott,
 Som dricker blod ur hufvudskålar,
 Se blott en dödskamp, dubbelt tyngd af brott,
 Ett anlete, som hungerns fasa målar,
 Se styckets hjelte af tortur förgås,
 Hans älskarinna stympas, sargas, flås!
 O Gud, det skakar, griper, tjusar, bildar!

ONKELN (i raseri).

Är jag bland hedningar och vildar?
 Hvem är er dotter? säg, af hvad reson
 Är hon på landet?

KATRINE (förnämt).

Kors, hur kan man fråga?
 I Fru de Sans-Soucis pension!

ONKELN (hejdadt).

I ödemarken, i pension?
 Att fatta slikt är öfver min förmåga.

KATRINE (*mokant*).

Men hvilken hetta, hvilken pöbelton!
 Det skulle än i er förbistring fattas,
 Att våga flytta ut
 I nejden af en ort, ett institut,
 Dit allt, hvad landet äger bildadt, skattas. — —

ONKELN (*drömmande*).

Hvad institut? hvad pöbelton?
 Är jag förbistrad eller hon?

KATRINE.

Farväl, min herre, det är tid att sluta;
 För er har jag ej något uppdrag mer.

(går.)

XII. SCENEN.

ONKELN. EMELIE.

EMELIE.

Sitt, bästa Onkel, lugna er!

ONKELN.

Hvart är det verlden börjar luta?

EMELIE (*sakta*).

Han är som fallen ned från skyn.

ONKELN.

Är det förbi med all försyn,

Stå alla våra lagar glömda?

Hvem nämnde hon, hvad hette hon?

EMELIE.

Hvem menar Onkel?

ONKELN.

Den fördömda

Fransyska frun, som höll pension?

EMELIE.

De Sans-Souci.

ONKELN.

Du känner hävan?

Än hon, som skrek om pöbelton

Och läste den besatta läxan,

Som kom mitt här att resa sig,

Om mord, tortur och blod och krig?

Hvad hette hon?

EMELIE.

Jag känner ingendera;

Vi lefva ju så litet med.

ONKELN.

Hon tycktes ge en vink om flera,

Som satt sig der på orten ned. —

Men hon är galn, och jag än mera,

Som grubblar öfver hennes prat.

(Sätter sig.)

XIII. SCENEN.

DE FÖRRA. AUGUST (*förklädd, bryter på Franska*).

AUGUST.

Ah! servitör, Monsieur Magnat!

Jag är förtjust att er bekantskap vinna — —

(Sjunger) la, la, la, la, li, li, li, li — —

ONKELN.

Om detta åskmoln vore väl förbi!

AUGUST (*märker Emelie och skyndar till henne*).

Er niece? förtrollande Gudinna!

ONKELN (*häftigt*).

Gå in i kammaren, Emelie! (*hon går.*)

AUGUST.

Comment, seigneur? hvad menar ni?

ONKELN.

Min bästa herre, hon är qvinna — —

AUGUST.

Ah ja! en dyr acquisition!

ONKELN (*sakta*).

Se så, farväl med all reson!

(*Högt.*)

Min herre, vill ni kort förklara:

Hvad har ni att uträtta här?

AUGUST.

U—träta? *qu'est-ce?* nej inte träta — —

ONKELN. (*otåligt*).

Svara!

Jag menar: har ni en affär,

Så säg mig den i korthet bara!

AUGUST.

Voilà! en helsning från *mon pere*.

Han ber Monsieur att icke fara,

På resan, hans palais förbi.

(Sjunger) *la, la, la, la, li, li, li, li!*

ONKELN.

Hör han till fru *de Sans-Souci*?

AUGUST.

Oui! oui!

Han bor der ganska nära.

ONKELN (*sakta*).

Då låter jag ödmjukast bli,

Att denna gynnare besvara.

(*Högt.*)

Hvad har er far att skaffa der?

AUGUST.

Ha, ha, ha, ha, *que* skaffa der?

ONKELN.

Jag frågar enkelt hvad han är?

AUGUST.

Ah, un Artist très grand et très célèbre!

ONKELN.

Det går för långt, man kan få feber!
 Finns der af detta slag också?

AUGUST.

Oui Seigneur, tout comme il faut.

(Sakta.)

Den arma gubben! svetten lackar
 I droppar från hans panna ren. —

ONKELN.

Artist? i hvilken konstens gren?

AUGUST.

Mon Dieu! han componerar frackar.

ONKELN.

Och tar betalt, som en artist?

AUGUST.

Pour le façon, monsieur, visst, visst!

ONKELN.

Ett tjog riksdaler?

AUGUST.

Fi! jag tackar!

Dans l'innocence de la prairie, Seigneur,

Har penningen en ganska fin valeur.

ONKELN (*som gjort de sista frågorna med synbart återhållen vrede, springer opp*).

Men der är dörrn, senjör, munsjör!

Gå ut och kom mig ej tillbaka.

AUGUST (*sakta*).

Jag visste väl det skulle smaka.

(*Högt, i det han fattar Onkeln under armen*)

Comment? en promenad? ah ja!

(*Går halft dansande ut och drar Onkeln med sig*.)

Li, li, li, li, la, la, la, la!

XIV. SCENEN.

ONKELN (*kommer pustande in tillbaka och tar nyckeln ur dörren*). (*Sednare*)

EMELIE.

ONKELN.

Folk hit! är du i kammarn, Emma?

EMELIE.

Hvad vill min Onkel?

ONKELN.

Vatten hit!

Det var mig en förbannad klämma.

EMELIE.

Men Onkel darrar på sin stämma;

Hvad har då hänt er?

ONKELN (*utan att ge akt på henne*).

En bandit!

Att öfverfalla mig här hemma

I eget rum, i eget hus.

Här duger ej att bruka krus.

(Till Emmq.)

Säg åt Katrine: om någon än mig söker,

Så svarar hon att jag ej hemma är.

EMELIE (*sakta*).

Hvad skall jag företaga här?

Nej, det är bäst att jag försöker:

(Högt.)

Men, bästa Onkel, har ni glömt

Herr Arrendatorn?

ONKELN.

Ah, fördömdt!

Sätt nyckeln i; jag måste väl riskera.

Men säg, begriper du det här?

EMELIE (*i det hon öppnar dörren*).

Nej, Onkel, det en gåta är.

ONKELN (*betänksamt*).

Jag kan ej annat utfundera,

Än att en fru *de Sans-Soucis*

Har kommit dit med ett partie

Lycksökare och pack, med mera,

Och håller på att få kredit. —

Men har jag en gång hunnit dit,

Så skall, vid Gud, jag jaga bort dem alla.

EMELIE.

Ack, Onkel vill då resa dit likväl?

Det är ej rätt —

ONKELN.

Jag hade skäl

Att låta mitt project förfalla.

Men jag vill trotsa dem ännu;

Jag ger ej köp för en Parisisk fru. (*Emelie går.*)

XV. SCENEN.

ONKELN. **KATRINE** (*som modehandlerska*).

KATRINE.

Ack, hjelp mig, rädda mig, min herre!

ONKELN.

En ny förbannelse och värre!

KATRINE.

Ack hjelp mig fly, ack för mig hän;

Jag ber derom på mina knän!

ONKELN.

Hvad är på färde? låt mig höra.

KATRINE (*gråter*).

Osaliga! hvad vill jag göra!

Jag står ej ut, jag vissnar bort.

ONKELN.

Säg ut, i herrans namn, var kort!

Er jämmer kan ju sjelfva klippan röra.

KATRINE.

Ni ärnar fly från detta röfvarhål?

ONKELN.

Ja väl.

KATRINE.

Och landet är ert mål?

ONKELN.

Alldeles så.

KATRINE.

O, protegera

En ensam dame på resan dit;

Det är från samma ort jag kommit hit!

ONKELN.

Var detta allt? behöfs det mera,

Att bringa en i raseri!

Ni hör väl också ni till fru *de Sans-Soucis*?

KATRINE.

Som modehandlerska till många flera.

Ack, jag kom hit, för att studera

Min konst, min sköna konst. — Och si!

Den gruffligaste anarki

I modets värld slår här med skräck mitt öga.

Ej skymt af smak bland låga, som bland höga.

Ack hör, ack hör!

Kanoner på en bal! jag dör!

Och Freyschüts-ketten på supeer!

Giraffer, pilar, Sevigneer!

Crepe a la neige!

Ändå barége!

Battister sen!

Och lustre sen!

Ännu, i våra dar, ännu!

Hu, alla himlars himlar, hu?

ONKELN (*med händerna för öronen*).

Håll, håll i herrans namn, min fru!

Ni spränger mina öron sönder.

KATRINE (*utan att låtsa märka något*).

Så gå hos oss ej en gång bönder.

Men vet man af det nya? Nej!

Baretter ej,

Coquetter ej,

Sottiser, epauletter ej.

Moderna genombrutna vantar,

Se efter om här någon antar.

Pirater? pytt!

Det är för nytt.

Crepe lisse ej fås,

Chalis försmås.

Af Carneol och Amethyst — — —

ONKELN (*springer opp och slår*

sin hand i bordet).

Tyst då, för tusen djeflar, tyst!

KATRINE (*förskräckt*).

O, ve! ett raseri, som sårar

Det innersta utaf min själ!

Farväl, förfärlige, farväl!

(*går gråtande ut.*)

XVI. SCENEN.

ONKELN. AUGUST (*i surtut, med sporrar, gehäng och sabel vid sidan, möter Katrine i dörren*).

AUGUST.

Hvad ser jag här? en skönhet och i tårar.

(*Följer Katrine ut och slår dörren till.*)

ONKELN (*hastande efter*).

Nu gäller att få nyckeln ut,
Ty kommer denne in till slut,
Så lär han bli mig värst af alla.

(*Öppnar dörren och vill taga ut nyckeln.*)

AUGUST (*tränger sig in i det samma*).

Det kan man då barbariskt kalla!
Min herre, ni förklarar er!

ONKELN.

Så, så! i hvilken sak? jag ber.

AUGUST.

Satisfaction, ej mer,
 Begär det sköna offret för er galla.

ONKELN.

Och hvem är ni, som här för stat?

AUGUST.

Er Arrendators reskamrat.
 Men det apart. — Säg, vill ni er förklara?

ONKELN.

Det låter jag ödmjukast vara.

AUGUST.

Vid de tre ärofulla julidagarna!
 Då appellerar jag till heders-lagarna;
 Det gäller, herre, en af oss.
 Drag ut, vi slåss.

(Drar sin sabel och ställer sig i positur.

ONKELN *(förfärad, sätter sig
 ned i sin länstol).*

Vill ni då mörda mig, min herre?
 Jag är en gammal man.

MEY. AUGUST (häftigt).

Försvara er, ifall ni kan;
 Och hvarom ej, så blir det värre,
 Så kallar jag er en barbar,
 Som mer ej i ert hjerta spar
 En enda gnista af Parisisk ära. — —

ONKELN.

Min Gud, jag vill förlusten bära.
 Var glad att ni har äran kvar;
 Men kom för Guds skull ej så nära,
 Jag har ju ondt ej gjort.

AUGUST.

Ni drar!

I annat fall så vill jag svära,
 Att ni är feg, att ni förlorat har
 All rätt att er poin förfäkta.
 Stig opp och gif mig svar!
 Ni dröjer? — då, farväl! (går.)

XVII. SCENEN.

ONKELN. (*sednare*) EMELIE.ONKELN (*hemtande sig*).

Den der, det var en äkta,

En grym fantast, en vild husar,
 Som ville tvinga mig att fäkta
 På mina gamla dar!
 Jag arme man, hvad skall jag göra?
 Det var en olycksstund jag föll på det beslut,
 Att flytta till mitt landtgoods ut.
 Det var att radikalt förstöra
 Den lilla ro jag hade kvar förut.
 Och kommer Arrendatorn nu till slut!
 Jag ryser ren för tanken bara;
 Han lär väl ropa sitt: förklara,
 Förklara er, ni drar, ni drar!
 Då jag mitt löfte återtar
 Ooh ej bevekast kan att fara;
 Ty brås han på sin reskamrat,
 Blir han för smått ej flat.
 Men resa dit! nej, Gud bevara!

Det rådligaste här lär vara,
Att bli i hast, så godt man kan,
Fransysk, som han!

Det öker dock sin mon respecten.

(Öppnar kammardörren.)

Hör Emma.

EMELIE (*utkommande*).

Ja!

ONKELN.

Du har ju qvar helt visst
Den öfverdrifna Tartar-khanska drägten,
Jag fick af dig till julklapp sist?

EMELIE.

Men, bästa Onkel, hvarför ej förgäta
Ett fel, som dock så välment var.

ONKELN.

Mitt barn, det är ej för att träta,
Jag nämner om den nu; — jag har
Beslutit bära den. — —

EMELIE.

Hvad hör jag?

ONKELN.

Då jag bland ulfvar är, så bör jag

Förstå att tjuta. Gif den hit!

(Emelie hemtar ett knyte och lemnar det åt Onkeln.)

I sanning en förgjord habit

För en förnuftig man att bära;

Men nöden gör det tunga lätt.

(Går in i sin kammare.)

XVIII. SCENEN.

KATRINE. EMELIE.

KATRINE.

Så vidt, Mamsell, är allt på rätt,

Och snart är Arrendatorn nära.

Det blir ett möte, på min ära,

Som man kan kalla pengar värdt;

Nu får han visa hvad han lärt.

EMELIE.

Af hvem har han väl kunnat lära,

Då August sjelf har varit här?

KATRINE.

Nå kors! han har vikarier der,
Med möten, utskott och conventer,
En öfverdådig hop Studenter,
Som lära björnen dansa nu.

EMELIE.

Ha, ha, ha, ha!

XIX. SCENEN.

DE FÖRRA. ONKELN (*i modern stor-
rosig nattrock, med broderade stöflor och
en brokig mössa med tofsar*).

ONKELN.

Du skrattar, du.

Gån in i kammarn, hönor, båda!

(*Emelie och Katrine gå leende ut.*)

Jag blygs att någon mig skall skåda

I denna afskyvärda drägt.

Men ger jag köp och visar mig förskräckt,
 Så löper jag en större våda,
 Så ser jag ej ett annat val förut,
 Än stå för sabel, eller flytta ut.
 O Gud, hur allt har blifvit värre
 På lumpna tio år!
 Af land har blifvit stad, af dräng har blifvit herre,
 Och hela verlden upp och nedvänd står.
 I all min sorg så måste jag dock säga,
 Att det skall roa mig att se och väga
 Hur mycket som kan vara kvar
 Af Arrendatorn, sedan fordna dar.
 Han kan ej vara rakt förändrad heller.

(*Buller i farstun.*)

Men tyst! nu gissar jag det gäller.
 Få se om junkern ej är här?

XX. SCENEN.

ONKELN. ARRENDATORN (*putsad och ut
 styrd i en spänd rock med värja och
 mustascher*).

ONKELN (*sakta*).

Så har min prøfvotimma slagit!

ARRENDATORN (*stiger stormodigt fram*).

Pots sapperment! bonsjur monsjör!

ONKELN.

Aha! très humble servitör!

(*Sakta.*)

Nu kan jag tacka Gud för allt det stryk jag tagit
i fordna dar för Pepliers parlör.

(*Högt.*)

Comment vous portez vous senjör?

ARRENDATORN.

Bien, bien!

ONKELN.

Hur lefs der borta?

ARRENDATORN (*sakta*).

Med Franskan kommer jag till korta.

(*Högt.*)

Oh excellent!

ONKELN.

Som hvarje dag

Den sista vore, menar jag.

Man har der damer, ton och safter?

ARRENDATORN.

Voui, senjör, der lefs af alla krafter.

(Sjunger) *Lo, lo, lo, lo! la, la, la, la!*

(Sakta.)

För tusen dödar, det går bra.

ONKELN.

Och egendomen den florerar?

ARRENDATORN.

Den kunde sakta framåt dra;

Men en förderflig pest grasserar,

Gudnås, bland kalfvar, får och lam.

ONKELN (sakta).

Så! der stack Arrendatorn fram!

ARRENDATORN (erinrande sig).

(Sakta.)

Mitt dumma nöt! nu bar det af från vägen.

ONKELN.

Aj, aj! på landet blir man snart förlägen,

Då hjorden ej vill fort;

Men allting vinnas då man är trägen.

Det är i år en allmän sägen,

Att åkrarna sitt bästa gjort.

Det räcker dock, som jag mig föreställer,
Att tråla och bekymra sig?

ARRENDATORN (*sakta*).

Aha! nu vill han pröfva mig.
(*Högt.*)

Oh! das ist nikt! man är ej bonde heller,

Man är en höfsad man,

Som ser på annat än på maten.

Man vet så väl, som någon ann'

Att leben och att leben laten.

Man bryr sig hin hur kornet slår i spann

Och ger åt pocker sädes-växten.

(*Sakta.*)

Så, excellent, nu är jag in i texten!

(*Dansar*) *Li, li, li, li, la, la, la, la!*

ONKELN (*sakta*).

Här får man sig till vara ta.

(*Högt.*)

Det är charmant att se hvad ni har vunnit

I tankesätt, i ton, i takt,

Sen jag besökte sist er trakt.

Om det är sannt, som man mig sagt,

Så har hos er hvar bonde hunnit

Långt längre fram, än nånsin vi,
Och håller på att herre bli!

ARRENDATORN.

Ack, herr Patron, med måtta är förbi,
Och yppigheten den grasserar.

ONKELN (*sakta*).

Der sticker Arrendatorn fram.

ARRENDATORN (*erinrande sig*).

(*Sakta.*)

Nu må min tunga få sig skam.

(*Hostar.*)

(*Högt.*)

Jag menar blott, om den regerar,

Så är den värd att göra det.

(*Sakta.*)

Nu kom jag just med prut på rätt.

ONKELN (*sakta*).

Nu är han rasande, i sanning.

En underlig, förvirrad blandning

Af vett och vanvett.

(*Högt.*)

Hör, ett ord!

Nu måste jag mitt hjerta lätta;

Ni borde stå ännu att rätta:
 Om hela världen är förgjord,
 Hvem ber er följa den i spåren?
 Jag kände er i unga åren,
 Ni var en annan men'ska då.
 Hvad skall det bli, hur skall det gå?
 Ni lemnar plogen bort och spaden,
 Och börjar apa efter staden.
 Hvad menar ni, hvart syftar ni?
 Om fritt en fru *de Sans-Soucis*
 Et compagni
 Dicterar oss concepter,
 Behöfva vi väl skrifva efter?
 Slå om; det kan ej bära sig,
 Det blir elände af elände...

ARRENDATORN (*sakta*).

En frestare han till oss sände;
 Men pass! han skall ej lura mig.
 (*Högt.*)
 Aha, senjör! ni skämtar bara;
 Ni slår er löst!
 Li, li, li, li! très-graciöst!
 Hvad? skulle jag en slyngel vara

Sans ton och sans fason?

(Slår Onkeln på axeln.)

Legerete i ord och later,

En mine, som passar för soldater,

I korthet, en person,

Som kunde kalla sjelfva kungen frater,

Det har jag nu. Förr, weis ick nok,

Var jag en sälle, en garson, ett tok.

ONKELN *(sakta)*.

Nu är ni galn, förr var ni klok.

ARRENDATORN *(slår på sin värfa)*.

Och vill ni det, skall jag försvara

Min ambition, som kavaljer.

ONKELN.

Nej, nej, senjör! behöfs ej mer!

ARRENDATORN *(torkar svetten af pannan)*.
(Sakta.)

Nu börjar all min Franska vara

Förbi, och så min Tyska ock.

ONKELN *(sakta)*.

O, vore du till fanders dock!

Här gäller nu att klokt förfara.

(Högt.)

Min herre, ni har fått mitt bref?

ARRENDATORN *(glad)*.

Ja, kanske komma vi till saken.

ONKELN.

Väl, har ni nånsin hört på maken?

Sen jag det skref,

Har jag mig fått en svår process. —

ARRENDATORN.

Hvad mera?

ONKELN.

Som hotar att mig ruinera.

ARRENDATORN *(sakta)*.

Oh! om jag vackert vore fri!

ONKELN.

Åtminstone lär arfvet bli

Så fint, att vi

Omöjligt kunna subsistera,

Isynnerhet på landet der.

Hör, mitt project det är,

Att låta giftermålet vara.

ARRENDATORN (*sakta*).

Ja, Gud ske lof, så är man qvitt all fara!

ONKELN.

Hvad menar ni?

ARRENDATORN.

Som herr Patron det vill.

Men kostna'n, som jag skjutit till

För resan hit?

ONKELN.

Går af på ert arrende.

(*Sakta.*)

Det var ett Arrendators-drag!

ARRENDATORN.

Så far jag bort i denna dag.

(*Tar farväl och går sjungande ut.*)

XXI. SCENEN.

ONKELN (*ensam*).

 ONKELN.

En oförmodadt lycklig ände!

Att slippa den barbarn så lätt.

Hvad galenskap och hvad elände!

Och då och då en skymt af vett!

(*Tar nyckeln ur dörrn.*)

Hvad jag i dag har känt och lidit,

Vet jag och ingen ann' till mig.

(*Går in i sin kammare.*)

XXII. SCENEN.

KATRINE. EMELIE.

 EMELIE.

Katrine! hur skall jag löna dig?

KATRINE.

Det är för eget lif jag stridit;

Uppriktigt sagt, det gick ju bra?

EMELIE.

Det kunde bättre slut ejta;

Men —

KATRINE.

Men? hvad men?

EMELIE.

En lika fara

Kan komma snart igen uppå?

KATRINE.

Låt då i herrans namn så vara!

Må Onkel projectera bara;

Katrine har vett och öfverdåd

Och kommer tid, så kommer råd!

Upprättad av: ...

Titel: ...

Det kända ...

År: ...

Utgivningsort: ...

Utgivningsår: ...

Utgivningsnummer: ...

Utgivningsförlag: ...

Den följande ...

Utgivningsort: ...

Läs de i ...

Den ...

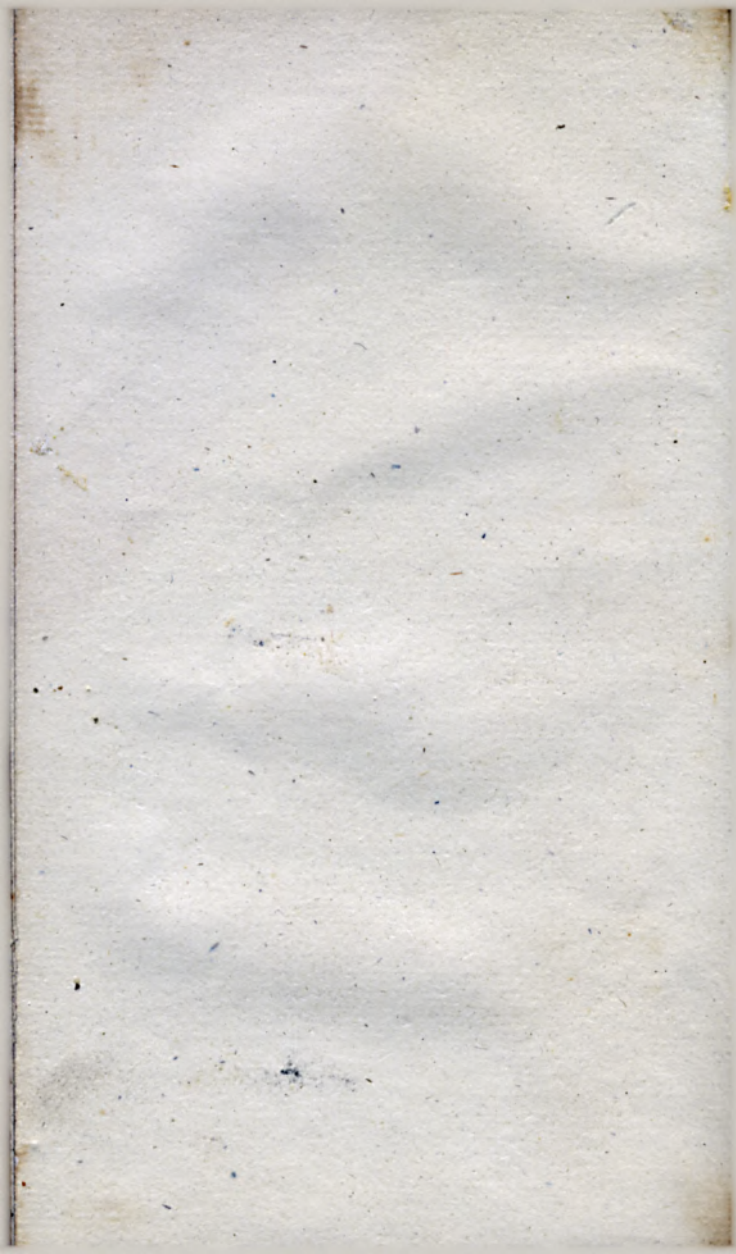
Kärlig ...

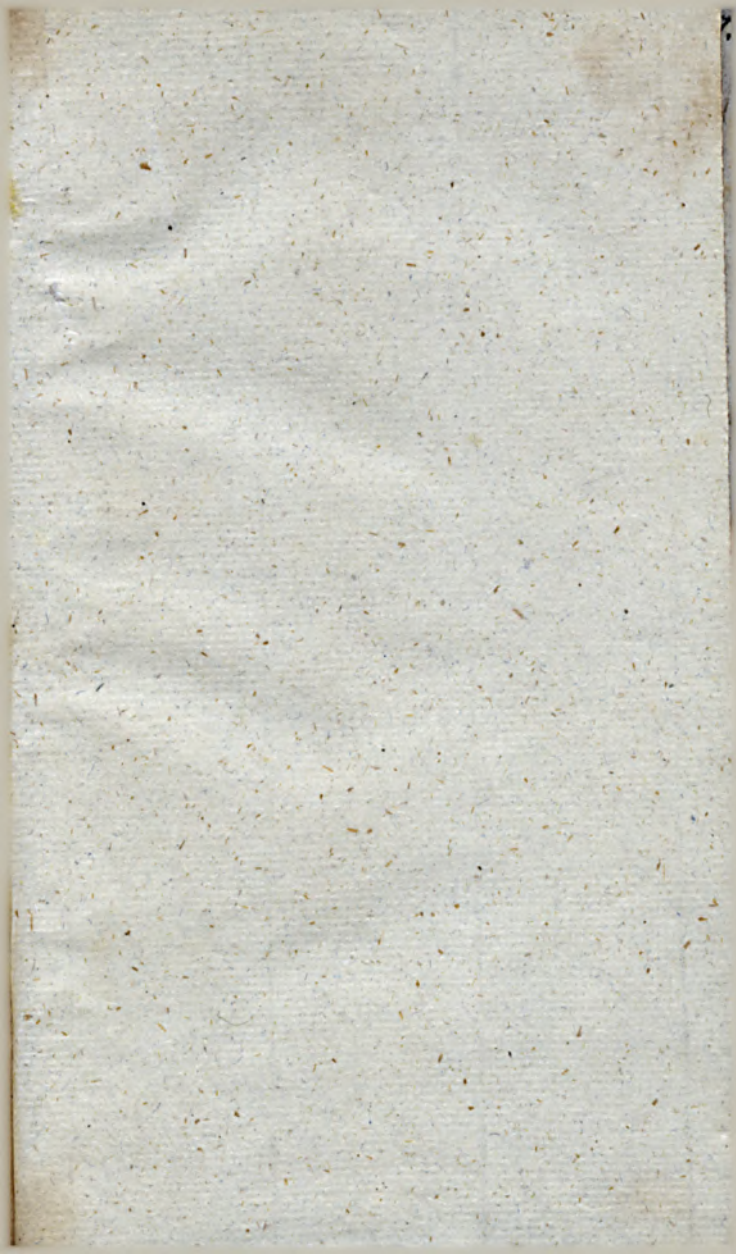
God ...

_____

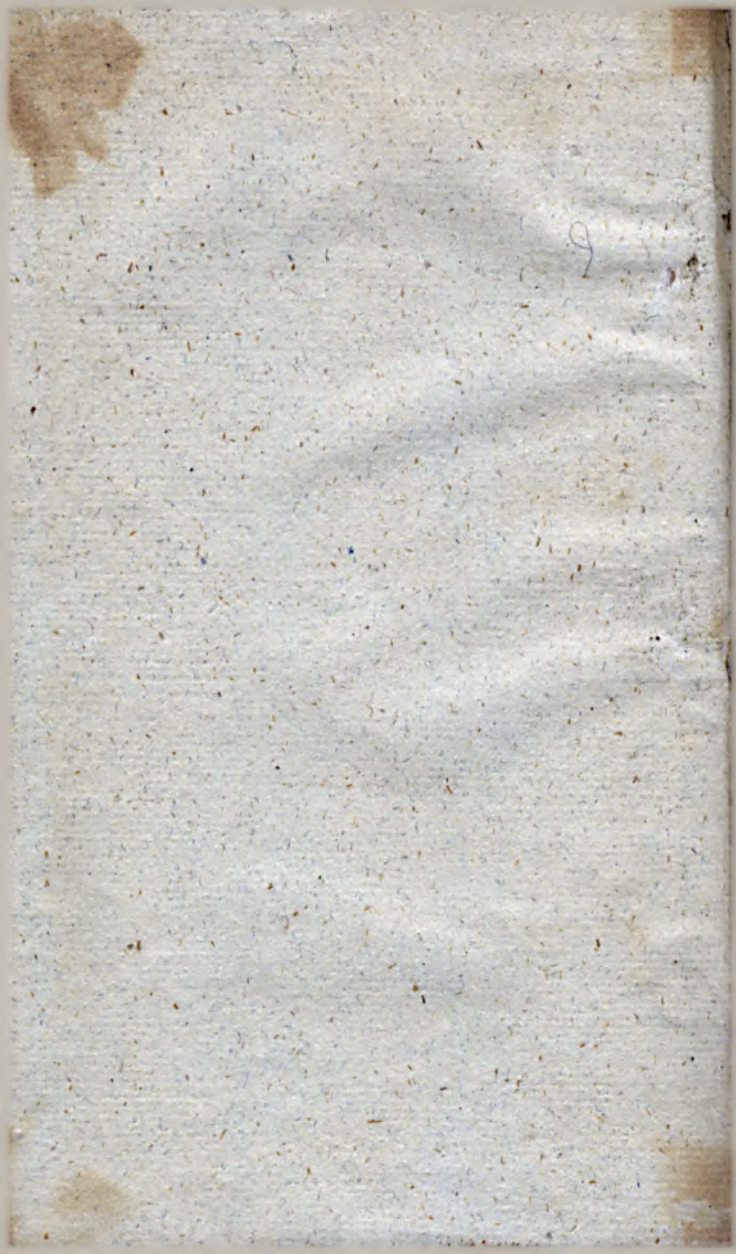

1771. 21.
R. In. skönl. l.

